

Rechten voor de natuur (NZL)

In ons kampeerbusje passeren we weilanden met grazende schapen en koeien. We zien uitgestrekte plantages met uitheemse naaldbomen. De biodiversiteit is hier laag, er is vooral enorm veel veeteelt en bosbouw in dit deel van Nieuw-Zeeland. Na de kap van de bomen blijven kale vlakten over. We stoppen langs de kant van de weg en worden er stil van. Het is een troosteloos gezicht. “Ooit was hier inheems bos en wemelde het van het leven. Wat geeft ons het recht om de natuur dit aan te doen?” vraagt Floris zich hardop af. “Volgens ons Europese wereldbeeld is dit normaal en heet het zelfs vooruitgang”, aldus Ivar. “Maar de nare gevolgen van onze eeuwenoude plundercultuur zijn niet langer te ontkennen. Klimaatontwrichting en verlies van biodiversiteit bedreigen het voortbestaan van de mensheid. Ik durf wel te stellen dat ons wereldbeeld onze ondergang dreigt te worden.”

Een groene oase

Als we verder rijden, valt ons ineens iets op. Van een eentonig landschap met naaldbomen verandert het uitzicht plotseling in een zee van verschillende bomen, struiken en planten in allerlei tinten groen. “Het oorspronkelijke bos staat hier gewoon nog”, jubelt Ivar terwijl hij vaart mindert. Het asfalt gaat over in grind en de weg wordt smaller en bochtiger. “We kunnen hier kamperen en morgen verder rijden”, oppert Floris. We duiken een klein paadje in en komen bij een open veld midden in het bos. Het gezang van de vogels is haast oorverdovend. Een beek met kraakhelder water maakt het plaatje af. “Zo moet heel Nieuw-Zeeland er ooit uit hebben gezien”, mijmert Ivar.

We staan in natuurgebied *Te Urewera* aan de oostkant van het Noordereiland. Hier wonen van oudsher de Tūhoe, een Māori-stam. Zij hebben zich lang tegen de overheersing van de Britten verzet. Zou de ongerepte natuur daar het gevolg van zijn? We besluiten op onderzoek uit te gaan.

Beschermers van de natuur

“Wij kunnen ons de natuur niet toe-eigenen, we zijn er onderdeel van”, zegt Holly plechtig. Ze behoort tot de Tūhoe en we spreken haar in een ontmoetings- en bezoekerscentrum. Het dringt op dat moment nog niet tot ons door, maar met die ene zin zet ze ons Europese wereldbeeld totaal op z’n kop. Holly vervolgt: “De natuur is er als we worden geboren, terwijl we leven, en na onze dood. Wij mensen zijn slechts de *kaitiaki*, de beschermers. We moeten ervoor zorgen dat we de natuur in goede staat aan volgende generaties doorgeven.” Geen speld tussen te krijgen natuurlijk. Maar waarom krijgt deze gedachtegang dan toch zo weinig navolging in de rest van de wereld?

Holly vertelt ons waarom dit natuurgebied voor haar volk bijzonder is. “In het wereldbeeld van de Māori is álles met elkaar verbonden. Niet alleen de mensen, maar ook de bergen, rivieren, dieren, zee en bossen. Allemaal zijn ze ontstaan uit onze voorouders: *Ranginui*, de god van de hemel, en *Papatuanuku*, de godin van de aarde. *Papatuanuku* verzorgt ons, haar kinderen, via de natuur. Wij behoren dus aan het land toe, en niet andersom.”

De historische context verklaart waarom ze nadruk legt op die laatste zin. In 1840 sloten de Britten een verdrag met verschillende stammen, waarin ze de Māori gelijkwaardigheid en heerschappij over hun land beloofden. Daarmee begon de kolonisatie van Nieuw-Zeeland pas echt. Er volgden gewelddadige veroveringen. Elders werd de Māori wapens en munten beloofd in ruil voor hun land. En dat is de crux: Britten gingen uit van het principe dat de mens kan beschikken over land. De eigenaar heeft alle rechten en kan ermee doen wat hij wil. Voor de Māori bestond dat concept niet. Het land is niet van de mens, eerder andersom. Zij mogen er de vruchten van plukken, maar moeten er wel goed voor zorgen. De plaatselijke stam beslist wie toegang krijgt tot een natuurgebied en bijvoorbeeld bomen mag kappen. Een clash tussen die wereldbeelden was haast onvermijdelijk.

Wettelijke erkenning voor *Te Urewera*

Nadat de Britten *Te Urewera* hadden veroverd, werd het na verloop van tijd een nationaal park. Is dat dan niet voldoende bescherming voor de natuur? “Het ging ons om de erkenning van de geschiedenis en de spirituele waarde die *Te Urewera* voor ons heeft. Dat het een plek is met een eigen identiteit en *mana* (ziel). Het is ons thuis en de basis voor onze cultuur, onze gebruiken, ons hele bestaan. Toen het een nationaal park was, voelden we ons hier te gast. Sinds 2014 zijn we écht thuis en kunnen we goed voor *Te Urewera* zorgen.”

In dat jaar werd een bijzondere wet aangenomen waarin staat dat *Te Urewera* een eigen rechtspersoon is en nooit verkocht kan worden. Deze wet beschermt de natuurlijke staat en biodiversiteit van het gebied. Een bestuur bestaande uit Tūhoe en afgevaardigden van de overheid vertegenwoordigen *Te Urewera*. “Dan

kan het natuurgebied dus ook rechtszaken aanspannen”, merkt Floris op. “In theorie wel”, antwoordt Holly. “Maar dat is nog niet nodig geweest, en dat is ook niet de manier waarop wij conflicten oplossen.”

Volgens Holly geeft die wettelijke erkenning een duidelijk signaal af. Het staat nu zwart-op-wit dat mensen niet zomaar hun gang kunnen gaan in het gebied. Wie toch zonder toestemming bomen kapt, wordt daarop aangesproken. “Wij proberen iedereen te overtuigen onze gebieden te respecteren. Dat is niet altijd makkelijk, zelfs binnen onze eigen gemeenschap. Veel Tūhoe kiezen voor financieel gewin, ten koste van de natuur”, verzucht Holly.

Integratie van wereldbeelden

Daarmee snijdt ze een belangrijk onderwerp aan. Door *Te Urewera* een rechtspersoon te maken, is feitelijk geprobeerd het Māori-wereldbeeld te integreren in het westerse rechtstelsel. In theorie geeft dat een belangrijk nieuw instrument om de natuur te beschermen: de rechtsgang. Maar in de praktijk is het misschien nog wel belangrijker dat steeds meer mensen het wereldbeeld van de Māori begrijpen en toepassen op hun omgang met de natuur.

Toch moeten we het belang van de juridische erkenning niet onderschatten. Het is bijzonder dat een stuk natuur dezelfde juridische bescherming krijgt als mensen en bedrijven. Dat was vóór 2014 nog nergens ter wereld expliciet vastgelegd. Het dwingt een ander perspectief af: de natuur is op zijn minst gelijkwaardig aan de mens.

Bergen en rivieren volgen

De Tūhoe hadden dan de wereldprimeur, sindsdien zijn nog twee natuurverschijnselen in Nieuw-Zeeland een rechtspersoon geworden: de Whanganui-rivier en de berg Taranaki. We besluiten een kijkje te nemen.

Dat de natuur steeds meer onder druk staat, is ook in deze gebieden zichtbaar. De Whanganui-rivier en haar omgeving worden bedreigd door vervuiling, boomplantages, landbouw en huizenbouw. Bij de berg Taranaki zorgen uitheemse geiten, wezels, hermelijnen en ratten voor een afname van inheemse planten en vogels. Op beide plekken zijn de lokale Māori druk bezig de natuur te herstellen en verdere degradatie te voorkomen. Dankzij de erkende status van de rivier en de berg kunnen de stammen hun belangrijke rol als beschermer beter uitvoeren.

Leren van de Māori

Rechten geven aan de natuur heeft méér dan symbolische waarde. Dat is de belangrijkste les die we uit deze voorbeelden kunnen leren. Het laat een radicaal andere verhouding tussen mens en natuur zien. Die houdt in dat we de natuur met het uiterste respect behandelen, haar niet vervuilen of vernietigen, en niet meer nemen dan de natuur ons kan geven. Dat zorgt ervoor dat bijzondere gebieden voor volgende generaties behouden blijven.

Wie net als de Māori erkent dat de mens onderdeel is van de natuur en er zelfs van afhankelijk is, kan de volgende stap zetten: zie ons als *kaitiaki*, beschermers,

van de natuur. Een andere manier van denken, maar wat ons betreft zó belangrijk. Een andere denkwijze is noodzakelijk om de natuur overal ter wereld te beschermen en zo onszelf te redden. Rechten geven aan de natuur zoals de Nieuw-Zeelanders hebben gedaan, is dan een stap in de goede richting.